

*** KARAYOLLARI TRAFİK KANUNU KAPSAMINDA
DESTEĞİN TAM KUSURLU OLMASI HALİNDE DESTEK
GÖRENLERİN DESTEKTEN YOKSUN KALMA TAZMİNATI
TALEP EDEBİLMESİ SORUNU**

*(THE PROBLEM OF REQUESTING COMPENSATION FOR LOSS OF SUPPORT IN
CASE OF SUPPORT'S COMPLETE FAULT UNDER THE HIGHWAY MOTOR LAW)*

Dr. Öğr. Üyesi Yıldırım Keser * **

ÖZ

Destekten yoksun kalma tazminatının hukuki niteliği konusundaki tartışma, Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortası kapsamında sigorta şirketlerinin sorumluluğu açısından önemli sonuçlar doğurmuştur.

Türk öğretisinde hâkim görüş, destekten yoksun kalma zararının yansımaya zarar olduğu yönündedir. Son yıllarda Yargıtay kararlarında bu zararının yansımaya zarar değil, doğrudan zarar olduğunun kabul edildiği görülmektedir. Hazine Müsteşarlığı'nca hazırlanan 14 Mayıs 2015 tarih ve 29355 Sayılı Resmî Gazete'de yayınlanarak 1 Haziran 2015 tarihinde yürürlüğe giren Karayolları Motorlu Araçlar Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortası Genel Şartları ile Yargıtay'ın bu görüşü bertaraf edilmek istendi. Daha sonra da 14.04.2016 tarih ve 6704 sayılı "65 Yaşını Doldurmuş Muhtaç, Güçsüz ve Kimsesiz Türk Vatandaşlarına Aylık Bağlanması Hakkında Kanun ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun"un 4. maddesi ile Karayolları Trafik Kanunu'nun 92. maddesine (g), (h) ve (i) bentleri eklendi.

Anayasa Mahkemesi'nin 09.10.2020 tarih ve 31269 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 17.07.2020 tarih ve 2019/40 E., 2020/40 K. sayılı kararı ile Karayolları Trafik Kanunu'nun md. 92/(i) bendinin iptal edilmesi üzerine yeniden destekten yoksun kalma zararının doğrudan zarar ya da yansımaya zarar olup olmadığı hususunun değerlendirilmesi sorunu gündeme geldi. Çalışmamızda Anayasa Mahkemesi'nin Karayolları Trafik Kanunu'nu md. 92/(i) bendinin iptalinden sonra desteğin tam kusurlu

* Eserin Dergimize geliş tarihi: 18.11.2020. İlk hakem raporu tarihi: 23.11.2020. İkinci hakem raporu tarihi: 14.12.2020. Onaylanma Tarihi: 11.01.2021.

* İstanbul Yeni Yüzyıl Üniversitesi Hukuk Fakültesi

** Yazarın ORCID belirleyicisi: 0000-0002-7990-4218

Esere Atf Şekli: Yıldırım Keser, "Karayolları Trafik Kanunu Kapsamında Desteğin Tam Kusurlu Olması Halinde Destek Görenlerin Destekten Yoksun Kalma Tazminatı Talep Edebilmesi Sorunu", YÜHFD, C.XVIII, 2021/1, s.170-192.

olması halinde destek görenlerin destekten yoksun kalma tazminatı talep edip edemeyecekleri hususu değerlendirilecektir.

Anahtar Kelimeler: *Destekten yoksunluk tazminatı, yansıma zarar, sigortalının sorumluluk riski kapsamı, doğrudan zarar, desteğin tam kusuru, ilgili kişi, kusura denk gelen zarar*

ABSTRACT

The debate on the legal nature of compensation for loss of support has had important consequences for the liability of insurance companies under the Highway Motor Vehicles Compulsory Liability Insurance.

The prevailing view in Turkish doctrine is that compensation for loss of support is a consequential damage. In recent years, it has been seen in the decisions of the Supreme Court that the compensation for loss of support is considered as a direct damage, not a consequential damage. With the General Conditions of Highways Motor Vehicles Compulsory Financial Liability Insurance published in the Official Gazette dated May 14, 2015 and numbered 29355 prepared by the Undersecretariat of Treasury, it was aimed to eliminate this opinion of the Supreme Court. Later, with the Law No. 6704 dated 14.4.2016, "the Law on the Amendment of Some Laws and Statutory Decrees and the Law on Allowance for Needy, Weak and Orphaned Turkish Citizens over 65 years of age", paragraphs (g), (h) and (i) were added to article 92 of the Highways Traffic Law.

After the Constitutional Court annulled the article 92/(i) of the Highways Traffic Law with the decision dated 17.07.2020 (case number 2019/40, decision number 2020/40) published in the Official Gazette dated 09.10.2020 and numbered 31269, the issue of whether the compensation for loss of support is a direct damage or a consequential damage has been raised. In our study, it will be discussed whether the supporters will be able to demand compensation for loss of support, where the support is completely faulty after the annulation of the Highways Traffic Law article 92/(i).

Keywords: *compensation for loss of support, consequential damage, liability risk coverage of the insured, direct damage, complete faultiness of support, relevant person, damage corresponding to the fault.*

GİRİŞ

Türk Hukuku'nda destekten yoksun kalma zararının yansıma zarar mı doğrudan zarar mı olduğu hususunda görüş ayrılıkları mevcuttur. Buna karşılık öğretideki hakim görüş yansıma zarar olduğu yönündedir. Destek

görenlerin destekten yoksunluk tazminatı taleplerine ilişkin önce Hazine Müsteşarlığı'na hazırlanan 14 Mayıs 2015 tarih ve 29355 Sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak 1 Haziran 2015 tarihinde yürürlüğe giren Karayolları Motorlu Araçlar Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortası Genel Şartları (Trafik Genel Şartları) ile sınırlamalar getirildi. Daha sonra 14.04.2016 tarih ve 6704 sayılı “65 Yaşını Doldurmuş Muhtaç, Güçsüz ve Kimsesiz Türk Vatandaşlarına Aylık Bağlanması Hakkında Kanun ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun”un 4. maddesi ile Karayolları Trafik Kanunu'nda (KTK) bu hususa ilişkin değişiklik yapılarak KTK md. 92'ye (g), (h) ve (i) bentleri eklendi. İlgili maddenin (g) bendi ile “*Hak sahibinin kendi kusuruna denk gelen tazminat talepleri*”, (h) bendi ile “*İlgililerin, sigortalının sorumluluk riski kapsamında olmayan tazminat talepleri*” (i) bendi ile “*Bu Kanun çerçevesinde hazırlanan zorunlu mali sorumluluk sigortası genel şartları ve ekleri ile tanımlanan teminat içeriği dışında kalan talepler*”, zorunlu mali sorumluluk sigortası kapsamı dışında bırakıldı. KTK md. 92/ (i) bendi ile “Trafik Sigortası Genel Şartları”na yollama yapılarak desteğin kusurunun destekten yoksun kalanları bağlayacağı yönünde özel düzenleme getirilmişti.

Anayasa Mahkemesi'nin (AYM) 09.10.2020 tarih ve 31269 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 17.07.2020 tarih ve 2019/40 E., 2020/40 K. sayılı kararı ile KTK md. 92/(i) bendinin iptaline, (g) ve (h) bentlerine yönelik itirazların reddine karar verilmiştir. Buna göre “Trafik Sigortası Genel Şartları” ve KTK değişikliği öncesi Yargıtay'ın istikrar kazanmış kararları gereğince destekten yoksun kalma tazminatının doğrudan zarar olduğu yönünde görüşü esas alınırsa destek görenlerin AYM tarafından iptal edilen hüküm sonrasında destekten yoksunluk tazminatı talep edip edemeyecekleri sorunu değerlendirilmelidir.

I. Destekten Yoksun Kalma Tazminatının Tanımı

Haksız fiil sonucu desteğini yitiren kimse 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu TBK md 53/3'e dayanarak uğradığı destekten yoksun kalma zararının tazminini isteyebilir.

Öğretide destekten yoksun kalma tazminatı genel olarak, desteğin ölmesi nedeniyle destek görenlerin talep edebileceği özel bir tazminat türü olarak

tanımlanmaktadır¹. Destekten yoksun kalma tazminatı, destek görenlerin, desteğin ölümü nedeniyle uğradıkları zarara ilişkindir². Destekten yoksunluk tazminatı, ölenin sadece ekonomik desteğiyle sınırlı olmayıp, bedensel ve düşünsel desteğini de kapsamaktadır ve bu değerlerin parasal karşılığıdır³. Destekten yoksun kalma tazminatı talebi, terekeden intikal etmeyen destek görenin şahsında doğan, asli ve bağımsız bir hakır⁴.

¹ Antalya, Gökhan, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, C.1, 2. Baskı, Beta Yayıncılık, İstanbul 2013, s. 474, Kocabaş, Gediz, “Destekten Yoksun Kalma Tazminatının Unsurları”, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, C. 20, S. 3, 2014, s. 275, <http://dSPACE.marmara.edu.tr/handle/11424/4807> (E.T. 24.09.2020), __Zorluoğlu Yılmaz, Ayça, Tehlike Sorumluluğunda Bedensel Zararlar ve Tazminat, Yetkin Yayınları, Ankara 2020, s. 104.

² Oğuzman, M. Kemal/Öz, M. Turgut, Borçlar Hukuku Genel Hükümler. C.2, 12. Bası, Vedat Yayıncılık, İstanbul 2016, s. 102, Eren, Fikret, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Yetkin Yayınları, 15. Bası, Ankara 2013, s.753, Kılıçoğlu, Ahmet M., Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Turhan Kitapevi, Ankara 2020, s. 525, Gürsoy, Kemal Tahir, “Destekten Yoksun Kalma Tazminatı”, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 29, S. 1, 1972, s. 143, Altop, Atilla, “Trafik Kazaları Nedeniyle İleri Sürülen Destekten Yoksun Kalma Taleplerine İlişkin Yargıtay Hukuk Genel Kurulu’nun 15.06.2011 Tarihli E.2011/17-142 K.2011/411 Sayılı Ve 22.02.2012 Tarihli E.2011/17-787 K.2012/92 Sayılı Kararları İle Yargıtay 17.Hukuk Dairesi’nin 05.06.2012 Tarihli E.2011/11551 K.2012/7391 Sayılı Kararının Değerlendirilmesi”, Journal of Yasar University, C. 8, 2013, s. 161, Sirmen, Lale, “Destekten Yoksun Kalma Tazminatına İlişkin Bir Yargıtay Kararı İncelemesi”, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. XXXV, S. 1-4, Y. 1978, s. 485, Bektaşoğlu Sanlı, Dilek, “Destekten Yoksun Kalma Talepleri Sözleşmesel İlişkiye Dayandırılabilir mi?” Uğur Alacakaptan’a Armağan, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, C. 2, 1. Baskı, İstanbul 2008, s. 142, Aydın Özdemir, Elif, Akit Dışı Sorumlulukta Maddi Zarar ve Tazmini, Adalet Yayınevi, Ankara 2013, s. 88.

³ Çelik, Ahmet Çelik, Ölüm Nedeniyle Destekten Yoksunluk, Seçkin Yayınevi, 2. Baskı, Ankara 2016, s. 16, Başalp’e göre, desteğin yardımının aynı ya da nakdi olması önem taşımamakla birlikte maddi olması gerektiği hususunda bkz. Başalp, Nilgün, “Destekten Yoksun Kalma Tazminatına İlişkin Bazı Değerlendirmeler: Tazminat Şartları ve Zararın Hesabında Yetiştirme Giderleri”, Uğur Alacakaptan’a Armağan, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, C. 2, 1. Baskı, İstanbul 2008, s. 118-119, Baysal’a göre destekten yoksunluk tazminatındaki amaç destek görenleri haksız fiil gerçekleştirmemiş olması halindeki ekonomik konuma getirmektir. (Baysal, Başak, Haksız Fiil Hukuku, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2019, s. 439), Sirmen, destekten yoksunluğu tamamen ekonomik yönüyle değerlendirerek, desteğin ölümünden sonra elde edilen gelirin desteğin kazancından az olsa bile bakım ihtiyaçları karşılanabiliyorsa destekten yoksunluğun bulunmadığı görüşündedir, (Sirmen, s. 489-490), Çağa ise, desteğin ölümü ile destek görenlerin hayat tarzında değişiklik olmasını, hiç çalışmamış kadının kocası öldükten sonra çalışmaya başlaması gibi, destekten yoksunluk olarak yeterli olduğunu savunmaktadır (Çağa, Tahir, “Ölüme Sebepiyet Halinde Müteveffanın Yardımından Mahrum Kalanlara YUHFD Vol. XVIII No.1 (2021)

II. Destekten Yoksun Kalma Tazminatı Talep Edilebilmesinin Şartları

A. Destek Ölmüş Olmalıdır

Destekten yoksun kalma zararının ortaya çıkması desteğin ölümüne bağlıdır⁵. Zira desteğin ölmemesi durumunda destekten yoksun kalma tazminatından bahsedilemeyecek olup, tazminat talebi bedensel zarar ve buna bağlı olarak iş gücü kaybı ve bakım giderlerine ilişkin olacaktır.

B. Destek Haksız Fiil Sonucu Ölmüş Olmalıdır

1. Hukuka Aykırı Bir Fiilin Bulunması

Haksız fiil sorumluluğunun unsurlarından biri hukuka aykırı fiilin varlığıdır⁶. Öğretide hukuka aykırı fiil genel olarak, bir kimsenin hukuk düzeninin içerdiği emir ve yasakları ihlal ettiği davranış olarak tanımlanmaktadır⁷. Bir fiilin hukuka aykırı fiil olarak nitelendirilebilmesi için emredici hukuk kurallarına aykırı olması ve hukuka uygunluk sebeplerinden herhangi birinin bulunmaması gerekir⁸. Destekten yoksun kalma tazminatı, kural olarak zarar verenin hukuka aykırı bir fiilinin bulunması halinde talep edilebilecektir⁹.

2. Zararın Meydana Gelmesi

Verilecek Maddi Tazminatın Tayini Meselesi” Adalet Dergisi, Y. 41, S. 1, Ocak 1950, s. 438).

⁴ Çağa, s. 437, Eren, s.753, Tandoğan, Haluk, Mukayeseli Hukuk, Hususiyle Türk-İsviçre ve Alman Hukuku Bakımından Üçüncü Şahsın Zararının Tazmini, Ajans-Türk Matbaası, Ankara 1963. s. 5, Antalya, s. 474, Altop, s. 172, Bektaşoğlu Sanlı, s. 143, Aydın Özdemir, s. 88, Kocabaş, s. 280.

⁵ Çağa, s. 437, Eren, s. 751, Antalya, s. 479, Oğuzman/Öz, C. 2, s. 106, Hatemi, Hüseyin/Gökyayla, K. Emre, Borçlar Hukuku Genel Bölüm, 3. Bası, İstanbul 2015, s. 160, Sirmen, s. 488, Tüzel kişilerin destek sıfatına sahip olamayacağına ilişkin bkz. Kocabaş, s. 292-293, Gökyayla, s. 90-91, Baysal, s. 443.

⁶ Tekinay, Selahattin Sulhi/Akman, Sermet/Burcuoğlu, Haluk/Altop, Atilla, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Filiz Kitabevi, İstanbul 1993, s. 475, Eren, s. 516, Nomer, Haluk N., Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Beta Yayıncılık, İstanbul 2015, s. 138, Antalya, s. 419.

⁷ Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altop, s. 476, Nomer, s. 138-139, Antalya, s. 433, Kılıçoğlu, s. 364.

⁸ Eren, s. 586,

⁹ Gökyayla, Emre, Destekten Yoksun Kalma Tazminatı, Seçkin, Ankara, 2004, s. 89.

Haksız fiilden dolayı kural olarak, doğrudan zarar görenler tazminat talep edebilir¹⁰. Öğretide zarar, genel olarak bir kimsenin zarar verici olaydan önce ve sonrasında rızası dışında malvarlığında meydana gelen azalma olarak tanımlanmaktadır¹¹. Haksız fiil nedeniyle oluşan zarar, malvarlığı zararı olarak nitelendirilmektedir¹². Haksız fiilden zarar gören dışında üçüncü kişinin de zarar görmesi mümkündür ve yasal şartlar gerçekleştiğinde bu zarar da giderilmelidir¹³. Destekten yoksun kalma zararı, destek görenlerin destekten yoksun kalmaları nedeniyle uğradığı zarardır¹⁴.

3. Hukuka Aykırı Fiilin Kusurla İşlenmiş Olması

Haksız fiil sorumluluğunun unsurlarından biri de kusurdur¹⁵. Öğretide kusur genel olarak, hukuk düzenince kınanan davranış biçimi olarak tanımlanmaktadır¹⁶. Diğer bir görüşe göre, kusur hukuka aykırı davranışta bulunan hakkındaki değer yargısını ifade eder¹⁷. Sorumluluk hukukunda genel kural, bir kimsenin sorumlu olması için kusurlu olması gerektiğidir¹⁸. Ancak kusura dayanmayan sorumluluk halleri de mevcuttur. KTK md. 85/1'de düzenlenen sorumluluk tehlike esasına dayanan kusursuz

¹⁰ Eren, s. 529.

¹¹ “Zarar deyimi tek başına kullanılınca maddi zararı ifade eder.” (Oğuzman, M. Kemal/Öz, M. Turgut, Borçlar Hukuku Genel Hükümler. C.1, 14. Bası, Vedat Yayıncılık, İstanbul 2016, s. 384), Tekinay, Selahattin Sulhi, Ölüm Sebebi İle Destekten Yoksun Kalma Tazminatı, Fakülteler Matbaası, İstanbul 1963, s. 44, Asıl zararın dar anlamdaki maddi zarar olduğuna ilişkin bkz. Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altop, s. 548, Nomer, s. 148, Türk-İsviçre hukuklarında “zarar” kavramından “maddi zarar” anlaşıldığına dair bkz. Eren, s. 521, Aynı yönde bkz. Ayan, Mehmet, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 10. Baskı, Mımoza Yayınları, Konya 2015, s. 299, Gökyayla, s. 93.

¹² Antalya, s. 456, Büyüksağış, Erdem, Yeni Sosyo-Ekonomik Boyutuyla Maddi Zarar Kavramı, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2007, s. 49.

¹³ Eren, s. 530.

¹⁴ Gökyayla, s. 92, Kocabaş, Desteğin ölümü sonucunda destek görenin malvarlığının aldığı durum ile zarar verici olay gerçekleşmemiş olsaydı malvarlığının içinde bulunacağı varsayımsal durum arasındaki farkı destekten yoksun kalma tazminatı ile giderilmesi amaçlanan zarar olarak nitelendirmektedir. (Kocabaş, s. 276-277).

¹⁵ Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altop, s. 475, Eren, s. 516, Nomer, s. 138, Antalya, s. 419, Ayan, s. 251, Gökyayla, s. 97, Atamer, Yeşim M., Haksız Fiillerden Doğan Sorumluluğun Sınırlandırılması, Beta Yayınları, İstanbul 1996, s. 20.

¹⁶ Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altop, s. 492, Eren, s. 569, Antalya, s. 422, Kılıçoğlu, s. 403.

¹⁷ Nomer, s. 152.

¹⁸ Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altop, s. 492, s. 475, Nomer, s. 155, Antalya, s. 417, Gökyayla, s. 97, Kılıçoğlu, s. 411..

sorumluluktur¹⁹. Yasal düzenlemeye göre, işleten hiçbir kusuru olmasa bile aracın işletilmesi nedeniyle oluşan zararları gidermek zorundadır²⁰.

4. Desteğin Ölümü İle Olay Arasında Uygun Nedensellik Bağı Olması

Nedensellik bağı, olay ile meydana gelen zarar arasında bulunan sebep sonuç ilişkisidir²¹. Fiilin, hayatın olağan akışına göre, niteliği itibariyle sonucu meydana getirmeye elverişli olması halinde zarar ile fiil arasında uygun nedensellik bağının varlığı kabul edilmektedir²².

Destek görenlerin destekten yoksun kalmaları nedeniyle tazminat talep edebilmeleri için desteğin ölümü ile meydana gelen olay arasında uygun nedensellik bağının bulunması gerekir. Hayatın olağan akışına göre olayın ölüm sonucunu meydana getirmeye elverişli olması halinde uygun nedensellik bağının varlığından söz edilebilecektir²³.

KTK md. 85'de işletenin hukuki sorumluluğu, KTK md. 86/1'de²⁴ ise işletenin sorumluluktan kurtulabileceği haller düzenlenmiştir. Yasal

¹⁹ Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altop, s. 523, Eren, s. 669, Tandoğan, Haluk, Kusura Dayanmayan Sözleşme Dışı Sorumluluk Hukuku, Turhan Kitabevi, Ankara 1981, s. 30, Yılmaz, Hamdi, Karayolları Trafik Kanununda Zararın Paylaştırılması, Seçkin Yayınevi, Ankara 1995, s. 17, Nomer, s. 190, Antalya, s. 665, Çelik, s. 376, Kılıçoğlu, s. 504, Ayan, s. 284, Gökyayla, s. 97, Karacan Çetin, Hatice, Karayolları Trafik Kanununda Hukuki Sorumluluk", Seçkin Yayınevi, Ankara 2016, s. 58, Adal, Erhan, "Trafik Kazalarında Zarar Görenin Himayesi" Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, Batider, C. II, S. 3, Mart 1964, s. 384, Havutçu, Ayşe/Gökyayla, Emre, Uygulamada 2918 Sayılı Karayolları Trafik Kanunu'na Göre Hukuki Sorumluluk, Seçkin Yayınevi, Ankara 1999, s. 29.

²⁰ "KTK md 85/1'de işletenin sorumluluğu tehlike sorumluluğu olarak düzenlendiğinden işleten kusurlu olsa bile kusur ilkesine göre değil tehlike ilkesine göre sorumlu olur." (Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altop, s. 524), Ayan, s. 284.

²¹ Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altop, s. 567, Eren, s. 536, Antalya, s. 526, Kılıçoğlu, s. 397.

²² Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altop, s. 573, Tandoğan, Haluk, Türk Mesuliyet Hukuku, Ajans-Türk Matbaası, Ankara 1961, s. 268-269, Eren, s. 541, Oğuzman/Öz, C.2, s. 45, Nomer, s. 150, Antalya, s. 528, Büyüksağış, s. 93, Adal, Erhan, Trafik Kazalarında Akit-Dışı Hukuki Sorumluluk, Fakülteler Matbaası, İstanbul 1963, s. 61, Atamer, s. 44.

²³ Gökyayla, s. 94.

²⁴ İşletenin veya araç işleticisinin bağlı olduğu teşebbüs sahibinin, sorumluluktan kurtulması veya sorumluluğun azaltılması: Madde 86 – (Değişik: 17/10/1996-4199/29 md.) "İşleten veya araç işleticisinin bağlı olduğu teşebbüs sahibi, kendisinin veya eylemlerinden sorumlu tutulduğu kişilerin kusuru bulunmaksızın ve araçtaki bir bozukluk kazayı etkilemiş olmaksızın, kazanın bir mücbir sebepten veya zarar görenin veya bir üçüncü kişinin ağır kusurundan ileri geldiğini ispat ederse sorumluluktan kurtulur. Sorumluluktan kurtulamayan işleten veya araç işleticisinin bağlı olduğu teşebbüs sahibi, kazanın oluşunda zarar görenin kusurunun bulunduğunu ispat ederse, hakim, durum ve şartlara göre tazminat miktarını indirebilir."

düzenlemede yer verilen sorumluluğu ortadan kaldıran sebepler arasında “zarar görenin” ve “bir üçüncü kişinin ağır kusuru” kavramlarına da yer verilmiştir. Bu nedenle desteğin kusurunun nedensellik bağıını kesen bir sebep olup olmadığı da değerlendirilmelidir. Bir görüşe göre zarar gören destek gören olduğu için desteğin ağır kusuru, zarar ile hukuka fiil arasındaki nedensellik bağıını kesmez²⁵. Diğer bir görüşe göre, zarar görenin kusuru nedensellik bağıını kesecek derecede ağır ise sorumluluktan bahsedilemeyecektir²⁶. Kanaatimizce, desteğin ağır kusurunun nedensellik bağıını kesip kesmeyeceği hususu değerlendirilirken destekten yoksun kalma tazminatının hukuki niteliği değerlendirilerek sonuca varılmalıdır. Destekten yoksun kalma tazminatının doğrudan zarar olduğu görüşü kabul edildiğinde, hukuka aykırı fiil ile meydana gelen zarar ilişkisi değerlendirilirken öne çıkan husus, “zarar gören”in hukuka aykırı fiili işleyen olmadığıdır. Bu nedenle de desteğin ağır kusuru zarar göreni bağlamaz. Destekten yoksun kalma tazminatının hukukî niteliğinin yansıma zarar olduğu kabul edilirse, “zarar gören” hukuka aykırı fiili işleyendir. Bu nedenle de zarar ile hukuka aykırı fiil arasında nedensellik bağıının değerlendirilmesinde, zarar görenin ağır kusuru sigorta şirketinin destekten yoksun kalma tazminatından sorumluluğu yönünden nedensellik bağıını kesen sebep olarak karşımıza çıkmaktadır.

C. Ölen Kişi Hayattayken Destek Olmalı ya da Olabilecek Durumda Olmalıdır

Destek, bir başkasının destek süresince sürekli ve düzenli olarak kısmen veya tamamen bakımını sağlayan veya sağlaması muhtemel olan kişidir²⁷. Bu nedenle destekten yoksun kaldığını iddia eden kişilerin ölen kişinin

²⁵ Canbolat, Ferhat, “Trafik Kazasında Ölen Desteğin Kusurunun Sigorta Şirketinin Sorumluluğuna Etkisi”, Yeni Gelişmeler Işığında Bedensel Zararların Tazmini Uluslararası Kongre, C.I, Ankara, 2016, s. 390.

²⁶ Gökyayla, s. 252, Ünán, Samim, “Yargıtay 11. Hukuk Dairesi’nin Kısmen (6/8 Oranında) Sürücü Kusurundan Kısmen (2/8 Oranında) Araçtaki Bozukluktan Kaynaklanan Kazada Ölen Sürücünün Bu Ölüm Sebebiyle Destekten Yoksun Kalan Yakınlarına Ödenecek Tazminattan Sürücü Kusuru Sebebiyle İndirim Yapılmayacağına İlişkin Kararı (Yargıtay 11. Hukuk Dairesi’nin 11.07.2005 Gün ve E. 2004/10789; K. 2005/7481 Sayılı Kararı)” Prof. Dr. Ergon A. Çetingil ve Prof. Dr. Rayegân Kender’e 50. Birlikte Çalışma Yılı Armağanı, s. 1177.

²⁷ Çağa, s. 436, Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altóp, s. 620-621, Eren, s. 755, Kılıçoğlu, s. 526, Gürsoy, s. 146-148, Tekinay, s. 16, Hatemi, Hüseyin, Sözleşme Dışı Sorumluluk Hukuku, 2. Baskı, C. 2, Filiz Kitapevi, İstanbul 1998, s. 100, Sirmen, s. 488, Başalp, s. 116, Baysal, s. 444, Aydın Özdemir, s. 90.

kendine baktığını ya da bakma ihtimali olduğunu ispat etmesi gerektiği savunulmaktadır²⁸. Destekten yoksun kalma tazminatı talebi, destek görenin şahsında asli ve bağımsız olarak doğan bir hak olduğundan ölen kişi ile arasında destek ilişkisi olan herkes bu tazminatı talep etme hakkına sahiptir²⁹. Dolayısıyla destek görenin desteğin mirasçısı, akrabası olması şartı yoktur³⁰.

III. Destekten Yoksun Kalma Tazminatının Hukuki Niteliği

Destekten yoksun kalma tazminatının hukuki niteliğine ilişkin değerlendirme yapmadan önce doğrudan zarar, dolaylı zarar ve yansıma zarar kavramı üzerinde durmakta yarar görüyoruz.

Haksız fiil hukukunda doğrudan zarar mutlak hakkın ihlali şeklinde ortaya çıkar³¹. Eren'e göre, haksız fiil sonucunda zarar görenin ilk uğradığı zarar doğrudan zarar, ilk zarardan sonra gerçekleşen zararlar ise dolaylı zararlardır³².

Dolaylı zarar, zarar görenin doğrudan zarara bağlı olarak doğan diğer zararları olarak tanımlanmaktadır³³. Dolaylı zarar, doğrudan zarar sayılamayacak masraflar ile kazanç kayıpları dolayısıyla ortaya çıkan zarardır³⁴. Haksız fiil nedeniyle doğrudan zararın yarattığı olumsuz sonuçlar dolaylı zarar olarak nitelendirilmektedir³⁵. Yansıma zarar ise, haksız fiile maruz kalan kişi dışındaki kişilerin bu fiil nedeniyle uğradığı zarar olarak ifade edilmektedir³⁶.

²⁸ Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altop, s. 629, Sirmen, s. 488.

²⁹ Eren, s. 753-754, Antalya, s. 474.

³⁰ Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altop, s. 620, Eren, s. 754, Tekinay, s. 16, Antalya, s. 477, Nomer, s. 219, Aydın Özdemir, s. 90, Kocabaş, s. 282, Gürsoy, s. 146.

³¹ Hatemi, s. 50, Kılıçoğlu, s. 390, Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altop, s. 565, Oğuzman/Öz, C. 2, s. 43.

³² Eren, s. 529.

³³ Tandoğan, Mesuliyet, s. 70, Oğuzman/Öz, C. 2, s. 43, Eren, s. 529, Antalya, s. 461, Ayan, s. 258, Çakırca, Seda İrem, Türk Sorumluluk Hukukunda Yansıma Zarar", Vedat Kitapçılık, İstanbul 2012, s. 68.

³⁴ Hatemi/Gökyayla, s. 130, Hatemi, s. 50, Kılıçoğlu, s. 390.

³⁵ Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altop, s. 565.

³⁶ Oğuzman/Öz, C. 2, s. 43, Antalya, s. 462, Ayan, s. 258, Çakırca, s. 69, Hatemi, s. 50, Kılıçoğlu, s. 391, Ayan, s. 258, Büyüksağış, 98.

Türk Hukuku'nda destekten yoksun kalma tazminatının hukuki niteliği tartışmalıdır. Öğretide hakim görüş, destekten yoksun kalma zararının yansıma zarar olduğu kabul edilmektedir³⁷.

Öğretide ayrıksı bir görüşe göre, destekten yoksun kalma tazminatı, külli halefler için dolaylı zarar, külli halef olmayanlar için yansıma zararı niteliğindedir³⁸.

Öğretide azınlık görüş destekten yoksun kalma tazminatının doğrudan zarar olduğunu kabul etmektedir³⁹. Bu görüşe göre ölüm nedeniyle ölen kişinin zarara uğraması söz konusu olmadığından destek görenlerin zararı doğrudan zarardır.

Kanaatimizce, destekten yoksun kalma zararı yansıma zarardır. Destekten yoksun kalma tazminatını talep hakkının doğrudan destek görenlerin şahsında doğması bu zarar türünün doğrudan zarar olarak nitelendirilmesi anlamına gelmemektedir. Desteğin ölümü durumunda zarar gören desteğin kendisidir. Bu zarar, destek görenlere yansımaktadır çünkü destek görenler destekten yoksun kalmaktadırlar. Destekten yoksun kalma zararını külli halefler de dâhil olmak üzere destekten yoksun kalanlar açısından dolaylı zarar olarak nitelendirilebilmek mümkün değildir. Dolaylı zararın varlığından bahsedilmek için zarar görenin aynı zamanda doğrudan zarara uğraması veya doğrudan zarar görme ihtimâli olabilecek kişi olması gerekir.

Yargıtay Hukuk Genel Kurulu 2011, 2012, 2019 ve 2020 yıllarında verdiği kararlardaki -bu olayların hepsi 2015 yılı öncesinde meydana gelmiş zararlara ilişkindir- destekten yoksun kalma zararının “yansıma zarar” değil “doğrudan zarar” olduğunu belirtmiştir⁴⁰.

³⁷ Oğuzman, C. 2, s. 102, Antalya, s. 475, Nomer, s. 219, Ayan, s. 258, Kocabaş, s. 274, Altop, s. 161, Gökyayla, s. 64-65, Kılıçoğlu, s. 391, Bektaşoğlu Sanlı, s. 143, Tandoğan destek kaybından doğan zararın dolaylı zarar olduğunu belirtmektedir. (Tandoğan, Mukayeseli, s. 5), Aynı yönde Eren, s. 753, Zorluoğlu Yılmaz, s. 104, Hatemi, s. 100, Baysal, s. 439.

³⁸ Yazarlar dolaylı zararı dolayısıyla zarar olarak nitelendirmektedir. Hatemi/Gökyayla, s. 163.

³⁹ Çelik, s. 12-13.

⁴⁰ YHGK 2011/17-142 E., 2011/411 K., K.T. 15.06.2011, (www.yargitay.gov.tr, ET: 01.11.2020) “desteğin ölümü ile sonuçlanan trafik kazasında destek 6/8 oranında kusurlu olup, ağır kusuru söz konusu değildir. Kazaya karışan diğer aracın şoförü ise olayda 2/8 oranında kusurludur. Hukuk Genel Kurulunca sonuç olarak üçüncü kişi sıfatıyla eldeki davayı açan davacı tarafını, gerçekleşen trafik kazasında kısmi kusurlu olan desteklerinin sürücüsü olduğu aracın zorunlu mali sorumluluk sigortacısından destek tazminatı isteyebilecekleri çoğunlukla kabul edilmiştir.”, YHGK, 2011/17-787 E., 2012/92 K., K.T. 22.02.2012, YHGK 2017/1089 E., 2019/294 K., K.T. 14.03.2019, (www.yargitay.gov.tr, YUHFD Vol. XVIII No.1 (2021)

YHGK'nın 2017 yılındaki kararı, destekten yoksun kalma zararının yansıma zarar olduğu ve bu nedenle desteğin ölümü nedeniyle meydana gelen zararın destek görenlere yansıdığı kabul edildiği gibi desteğin kusurlu davranışının da destek görenlere yansıtılmasının kabul edilmesi gerektiği yönündedir⁴¹.

ET: 01.11.2020) “Davacının ölenin salt mirasçısı sıfatıyla değil, destekten yoksun kalan üçüncü kişi sıfatıyla dava açtığı, ölüm nedeniyle doğrudan davacı üzerinde doğan destekten yoksunluk zararının oluşumundaki kusurun davacıya yansıtılmayacağı, dolayısıyla araç sürücüsünün tam kusurlu olması hâlinde, desteğinden yoksun kalan davacıyı etkilemeyeceğine, 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu ve Karayolları Motorlu Araçlar Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortası Genel Şartları'na göre, aracın zorunlu mali sorumluluk sigortacısı davalı ..., işletenin üçüncü kişilere verdiği zararları teminat altına aldığına ve olayda işleten veya sürücü tam kusurlu olsalar bile, destekten yoksun kalan davacının da zarar gören üçüncü kişi konumunda bulunduğundan, davalı ... şirketinin sorumlu olacağına karar vermek gerekir.”, YHGK 2018/28 E., 2020/418 K., K.T.16.06.2020, (www.yargitay.gov.tr, ET: 10.12.2020) “Sonuç itibariyle: davacının ölenin salt mirasçısı sıfatıyla değil, destekten yoksun kalan üçüncü kişi sıfatıyla dava açtığı, ölüm nedeniyle doğrudan davacı üzerinde doğan destekten yoksunluk zararının oluşumundaki kusurun davacıya yansıtılmayacağı, dolayısıyla araç sürücüsünün tam kusurlu olması hâlinde, desteğinden yoksun kalan davacıyı etkilemeyeceğine, 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu ve Karayolları Motorlu Araçlar Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortası Genel Şartları'na göre, aracın zorunlu mali sorumluluk sigortacısı davalı ..., işletenin üçüncü kişilere verdiği zararları teminat altına aldığına ve olayda işleten veya sürücü tam kusurlu olsalar bile, destekten yoksun kalan davacının da zarar gören üçüncü kişi konumunda bulunduğundan, davalı ... şirketinin sorumlu olacağına karar vermek gerekir.” aynı yönde bkz YHGK 2019/154 E., 2020/419 K., K.T.16.06.2020, (www.yargitay.gov.tr, ET: 10.12.2020), YHGK 2018/32 E., 2020/420 K., K.T.16.06.2020, (www.yargitay.gov.tr, ET: 10.12.2020), YHGK 2019/273 E. , 2020/421 K., K.T.16.06.2020, (www.yargitay.gov.tr, ET: 10.12.2020), YHGK 2020/111 E., 2020/422 K., K.T.16.06.2020, (www.yargitay.gov.tr, ET: 10.12.2020).

⁴¹ YHGK 2017/1315 E., 2017/1239 K., K.T.01.11.2017, (www.yargitay.gov.tr, ET: 01.11.2020) “Diğer bir deyişle, nasıl ki desteğin ölümü sebebiyle meydana gelen zararın yansıma yoluyla destek görenleri etkilediği kabul ediliyorsa, desteğin kusurlu davranışlarının da aynı şekilde destek görenlere yansıtılmasının kabul edilmesi gerekir. Zira zarara uğramamak için gerekli özeni göstermeyen veya hatta zararın meydana gelmesini isteyen kimse, bu hareket tarzının sonuçlarına katlanmalı ve bu davranışının zararın meydana gelmesinde oynadığı role, etkisine ve derecesine göre zararı kısmen veya tamamen üzerine almalıdır. Çünkü kendi kusuruyla sebebiyet verdiği ya da artmasına neden olduğu zararın ödettilmesini istemek Türk Medeni Kanunu'nun 2. maddesinde düzenlenen doğruluk ve dürüstlük kurallarına aykırı olacaktır.” Aynı yönde bkz. Nomer, Haluk, N., Haksız Fiil Sorumluluğunda Maddi Tazminatın Belirlenmesi, Beta Yayım, İstanbul 1996, s.114, Kocabaş, s. 282, Altop, s. 169, Gökyayla, s. 267, Ünvan (Yargıtay), s. 1181, Amasya, Serap, “Trafik Sigortası Genel Şartlarında Yapılan Son Değişikliklerin Yol Açtığı Sorunlar”, Sigorta Genel Şartlarının Düzenlenmesi, Denetlenmesi ve Uygulamada Ortaya Çıkan Sorunlar Sempozyumu, Filiz Kitabevi, İstanbul 2020, s. 228, Çakırca, s. 147, *YÜHFD Cilt: XVIII Sayı:1 (2021)*

YHGK 2017 yılında destekten yoksun kalma tazminatının yansıma zarar olduğu yönünde karar vermişse de konuya ilişkin davalara bakan Yargıtay 17. Hukuk Dairesi destek yoksun kalma zararının doğrudan zarar olduğu yönünde kararlar vermeye devam etmiştir⁴². İstanbul Bölge Adliye Mahkemeleri 8. Hukuk Dairesi'nin de aynı doğrultuda kararları olduğu görülmektedir⁴³. Daha sonra 2019 yılında YHGK, destekten yoksun kalma zararının doğrudan zarar olduğu yönünde hüküm tesis etmiş ve böylece Yargıtay uygulamaları ile YHGK uygulamaları birbirine uygun hâle gelmiştir. Ancak Yargıtay, 2015 yılındaki “Trafik Sigortası Şartları”na kadar olan olaylar için bu yönde hüküm tesis etmiştir. “Trafik Sigortası Şartları”nın yürürlüğe girmesinden sonra meydana gelen olaylarda poliçenin tanzim tarihi “Trafik Sigortası Şartları”ndan sonra ise destek görenlerin zararının doğrudan zarar olup olmadığı tartışılmamış, bu düzenleme doğrultusunda desteğin tam kusurlu olması halinde destekten yoksun kalma tazminat taleplerine ilişkin davaların reddine dair kararlar verilmiştir.

Baysal’a göre, desteğin yaşaması halinde ödenecek tazminat miktarının destek görene ödenecek tazminat miktarını aşmaması gerektiğinden destek görenin yansıma zararının tazmininde desteğin kusurunun dikkate alınması gerekir. (Baysal, s. 453).

⁴² Yargıtay 17. HD 2019/2199 E., 2019/9774 K., K.T. 22.10.2019, (www.yargitay.gov.tr, ET: 01.11.2020) “...araç sürücüsü murisin, ister kendi kusuru ister bir başkasının kusuru ile olsun salt ölmüş olması, destekten yoksun kalanlar üzerinde doğrudan zarar doğurup; bu zarar gerek Kanun gerek poliçe kapsamıyla teminat dışı bırakılmamış olmakla, davacıların hakkına, desteklerinin kusurunun olması etkili bir unsur olarak kabul edilemez ve destekten yoksunluk zararından kaynaklanan hakkın sigortacıdan talep edilmesi olanaklıdır.” Yargıtay 17. HD 2016/5779 E., 2019/1552 K., K.T. 14.02.2019, (www.yargitay.gov.tr, ET: 01.11.2020) “Davacıların, ölenin salt mirasçısı sıfatıyla değil, destekten yoksun kalan üçüncü kişi sıfatıyla dava açtıklarına, ölüm nedeniyle doğrudan davacılar üzerinde doğan destekten yoksunluk zararının oluşumundaki kusurun davacılar tarafından yansıtılmayacağına”, aynı yönde Yargıtay 17. HD, 2016/13807 E., 2019/3048 K., K.T. 14.03.2019, Yargıtay 17. HD 2016/1681 E., 2018/11682 K., K.T. 04.12.2018, Yargıtay 17. HD 2016/2031 E., 2018/11378 K., K.T. 28.11.2018, Yargıtay 17. HD 2015/1503 E., 2015/8390 K., K.T. 08.06.2015.

⁴³ İstanbul BAM 8. HD 2017/1154 E., 2018/1402 K., K.T. 29.11.2018, (www.hukukmedeniyeti.org. ET: 01.11.2020) “ölüm destekten yoksun kalanlar üzerinde doğrudan zarar doğuran bir sonuç olduğundan; desteğin kusurunun destekten yoksun kalanlara yansıtılmayacağı; araç sürücüsünün veya işleteninin tam kusurlu olması halinde dahi 3. kişi konumunda olan destekten yoksun kalan kişinin sigorta şirketinden tazminat isteme hakkına sahip olduğu konusunda duraksama bulunmadığına; bu durumda 3. kişi sıfatıyla dava açan destekten yoksun kalan kişi bakımından ...yerinde görülmeyen tüm istinaf itirazlarının esastan reddine karar verilmesi gerekmiştir.”

IV. “Trafik Sigortası Genel Şartları”nda Belirlenen Teminat Dışı Haller Sonrası Destekten Yoksun Kalma Tazminatına İlişkin Hususlarının Değerlendirilmesi

Yargıtay’ın destek yoksun kalma zararını doğrudan zarar kabul eden uygulamaları sonucunda sigorta şirketlerinin sorumlu olduğu destekten yoksunluk tazminatı kapsamının genişlemiş olması nedeniyle sigorta şirketlerinin sorununa çözüm getirmek için bir takım yasal düzenlemeler yapıldı. İlk düzenleme 2015 yılında yayınlanan “Trafik Sigortası Genel Şartları”ydı. “Trafik Sigortası Genel Şartları”, tebliğ, genelge gibi düzenleyici işlemlerden olmayıp⁴⁴, bu düzenlemenin hukukî açıdan “sözleşme hükmü niteliğini taşıdığı” kabul edilmektedir⁴⁵.

“Trafik Sigortası Genel Şartları” A.6’da sigorta teminatı dışında kalan haller arasında,

b) Hak sahibinin kendi kusuruna denk gelen tazminat talepleri,

c) İlgililerin, sigortalının sorumluluk riski kapsamında olmayan tazminat talepleri,

d) Destekten yoksun kalan hak sahibinin, sigortalının sorumluluk riski kapsamında olmayan destek tazminatı talepleri ile destekten yoksun kalan hak sahibinin, sigortalının sorumluluk riski kapsamında olmakla beraber destek şahsının kusuruna denk gelen destek tazminatı talepleri” de düzenlendi. Özellikle (d) bendindeki düzenleme Yargıtay’ın kararlarına karşı destek sürücünün tam kusurlu olduğu hallerde destek görenlerin tazminat talebinde bulunamamalarına yönelikti.

Yargıtay, desteğin tam kusurlu olduğu durumlarda, poliçe tanzim tarihi “Trafik Sigortası Genel Şartları”ndan sonra olan olaylara ilişkin kararlarında destekten yoksun kalma zararının yansıma zarar ya da doğrudan zarar olup olmadığını tartışmamış, “Trafik Sigortası Genel Şartları”nı dayanak olarak alırken KTK’da aksi yönde bir düzenleme olmadığını belirterek destek görenlerin tazminat talep hakkının bulunmadığı yönünde kararlar vermiştir⁴⁶.

⁴⁴ Sevinç Kuyucu, Aslıhan, “Sigorta Genel Şartlarının Hukuki Niteliği Ve Uygulanacak Hükümlerin Belirlenmesine İlişkin Esaslar”, Sigorta Genel Şartlarının Düzenlenmesi, Denetlenmesi ve Uygulamada Ortaya Çıkan Sorunlar Sempozyumu, Filiz Kitabevi, İstanbul 2020, s. 13.

⁴⁵ Ünan, Samim, “Sigorta Genel Şartları ile İlgili olarak Uygulamada Karşılaşılan Bazı Sorunlar”, Sigorta Genel Şartlarının Düzenlenmesi, Denetlenmesi ve Uygulamada Ortaya Çıkan Sorunlar Sempozyumu, Filiz Kitabevi, İstanbul 2020, s. 177.

⁴⁶ Yargıtay 17. HD 2017/18 E., 2019/8598 K., K.T. 26.09.2019, (www.yargitay.gov.tr, ET: 01.11.2020) “kaza tarihinden ve ZMMS poliçesinin düzenlenmesinden önce olmak üzere 14/05/2015 tarihli resmi gazetede yayınlanarak 01/06/2015 tarihinde yürürlüğe giren YÜHFD Cilt: XVIII Sayı:1 (2021)

Yargıtay' ın TBK ve KTK' da yer alan yasal düzenlemelerin varlığına rağmen Trafik Sigortası Genel Şartlara göre hüküm tesis etmesi sorumluluk hukukunun genel ilkeleriyle bağdaşmamaktaydı. Bu nedenle de kanun koyucu, Trafik Sigortası Genel Şartlara paralel olarak KTK' de değişiklik yaptı.

2016 Yılındaki KTK md. 92'deki Değişikliğin Destek Yoksun Kalma Tazminatına İlişkin Hususlarının Değerlendirilmesi

14.04.2016 tarihinde 6704 sayılı yasa ile KTK'nın zorunlu mali sorumluluk sigortası dışında kalan hususlarını düzenleyen 92. maddesine

“g) Hak sahibinin kendi kusuruna denk gelen tazminat talepleri,

h) (Ek: 14/4/2016–6704/4 md.) İlgililerin, sigortalının sorumluluk riski kapsamında olmayan tazminat talepleri,

i) (Ek: 14/4/2016–6704/4 md.) Bu Kanun çerçevesinde hazırlanan zorunlu mali sorumluluk sigortası genel şartları ve ekleri ile tanımlanan teminat içeriği dışında kalan talepler” bentleri eklenmiştir.

V. AYM Kararının Konuya İlişkin Olarak Değerlendirilmesi

AYM tarafından KTK md. 92/(g), (h), (i) bentleri değerlendirilerek md. 92/(i) bendinin iptaline diğer bentlerle ilgili itirazın reddine karar verilmiştir.

A. KTK md. 92/(g) Bendi ile İlgili Değerlendirme

AYM, hak sahibi kendi kusurlu davranışı sebebiyle uğradığı zarara kendisinin katlanması gerekeceğinden bu zararın sigorta kapsamı dışında tutulmasının Anayasa'ya aykırı olmadığına karar vermiştir.

B. KTK md. 92/(h) Bendi ile İlgili Değerlendirme

AYM, KTK md 92/(h) bendinin AY'ya aykırı olmadığı yönünde hüküm tesis etmiştir. Bu kararını iki temel gerekçeye dayanmıştır. Birincisi

Hazine Müsteşarlığının "Karayolları Motorlu Araçlar Zorunluluk Sigortası Genel Şartlarında" değişiklik yapılmasına dair tebliği ile Genel Şartların "A.6 Teminat Dışında Kalan Haller" başlıklı maddesinin "b" ve d" bendinde hak sahibinin kendi kusuruna denk gelen tazminat talepleri ile sigortalının sorumluluk riski kapsamında olmakla beraber destek şahsının kusuruna denk gelen destek tazminatı taleplerinin ZMMS teminatı kapsamı dışında bırakıldığı, dolayısıyla davacının desteği olan müteveffa eşinin %100 (yüzde yüz) oranındaki kusuruna isabet eden zararın poliçe teminat kapsamının dışında olduğu...", Yargıtay 17. HD 2017/5196 E., 2019/10065 K., K.T. 04.11.2019 (www.yargitay.gov.tr, ET: 01.11.2020), Yargıtay 17. HD 2016/14573 E., 2017/6035 K., K.T. 29.05.2017, (www.yargitay.gov.tr, ET: 01.11.2020).

“ilgililer”in kim olduğuna Kanun’da yer verilmemiş olması ve kavramdan haksız fiile maruz kalan kişi dışında tazminat talep edebilecek kişilerin anlaşılması gerektiğidir. İkincisi ise, sigortalıdan talepte bulunması mümkün olmayan ilgililerin sigorta şirketinden de talepte bulunamamasının Anayasa’ya aykırı olmadığıdır.

C. KTK md. 92/(i) Bendi ile İlgili Değerlendirme

AYM iptal kararında, KTK md. 92/(i) bendinde sigorta şirketinin zorunlu mali sorumluluk sigortası sözleşmesinden doğan sorumluluğunun kapsamının kanunda düzenlenmeyerek idarenin düzenleyici nitelikteki işlemi olan “Trafik Sigortası Genel Şartları” ile belirlendiğini belirtmiştir. Buna göre sigorta şirketinin sözleşmeden doğacak borcunun idare tarafından her zaman değiştirilebilir nitelikteki kurallar olan “Trafik Sigortası Genel Şartları”na göre belirlenecek olması ve borcun kapsamının tespiti hususunda temel çerçeve ve ilkelerin kanunda belirlenmediği, idareye geniş takdir yetkisinin tanındığı gerekçeleriyle (i) bendinin iptaline karar vermiştir.

KTK md. 92/(i) bendinin iptali nedeniyle sigorta şirketinin sorumluluğunda “Trafik Sigortası Genel Şartları” dikkate alınamayacaktır. KTK md. 85/1’deki sorumluluk kapsamında KTK md. 92’deki düzenleme dikkate alınarak sigorta şirketinin sorumluluğu belirlenecektir. Uygulamada en sık karşılaşılan sorunlardan biri olan desteğin tam kusurlu olduğu ve yaşamını kaybettiği trafik kazalarında, destek görenlerin uğramış oldukları zararların zorunlu trafik sigortası kapsamında tazmin edilip edilemeyeceği tartışması AYM’nin KTK md. 92/(i) bendinin iptali (g) ve (h) bentlerine ilişkin başvurunun reddi kararı sonrası yeniden gündeme gelmiştir.

VI. AYM İptal Kararı Sonrasındaki Süreçte Uygulanacak Hükümler

AYM’nin kararı sonrasında KTK md. 92/(g) ve (h) bentleri geçerliliğini korumaktadır. Bu nedenle desteğin tam kusurlu olduğu hallerde destek görenlerin tazminat talep edip edemeyecekleri tartışmasında destekten yoksun kalma tazminatının hukuki niteliğinin değerlendirilmesi önem taşımaktadır.

A. KTK md. 92/(g) Bendi Kapsamında Değerlendirildiğinde Destekten Yoksun Kalma Tazminatının Talep Edilip Edilemeyeceği

AYM, KTK md. 92/(g) bendinde yer alan düzenlemeyi hak sahibinin kendi kusurlu davranışı sebebiyle uğradığı zarara kendisinin katlanmasının

gerekeceği gerekçesiyle kişinin kendi kusuruyla uğradığı zararın sigorta kapsamı dışında tutulmasının Anayasa'ya aykırı olmadığına karar vermiştir. Ancak kanun koyucu yasal düzenlemede “hak sahibinin talep edebileceği tazminat” ifadesini kullanmadığı için kanaatimizce “*Hak sahibinin kendi kusuruna denk gelen tazminat talepleri*” destek görenlerin desteğin kusuruna denk gelen tazminat talepleri olarak yorumlanabilir. Buna göre destekten yoksunluk zararı yansıma zarar olarak değerlendirildiğinde, desteğin kusurunun destek görenlere yansıtacağı ve bu kapsamda destek görenlerin tazminat talep edemeyeceği kabul edilecektir.

Destek yoksun kalma tazminatının doğrudan zarar olduğu kabul edilirse, destek yoksun kalma tazminatı talep edenler hak sahibi olarak nitelendirilmelidir. Destek görenler hak sahibi olarak nitelendirilse de onlara atfedilecek kusur bulunmadığından (g) bendinin varlığı tazminat talebi hakkının varlığına engel teşkil etmeyecektir.

B. KTK md. 92/(h) Bendi Kapsamında Değerlendirildiğinde Destekten Yoksun Kalma Tazminatının Talep Edilip Edilemeyeceği

Kanun koyucu, KTK md. 92/(h) bendinde ilgililerin sigorta sorumluluk riski kapsamında olmayan taleplerinin teminat dışında olduğunu düzenlemiştir. Bu nedenle “ilgili” ve “sorumluluk riski” kavramlarından ne anlaşılması gerektiğinin açıklanması gerekir.

“İlgili” kavramından anlaşılması gereken zararın türüne bakılmaksızın zarar gören herkestir. Destekten yoksun kalma zararı, yansıma zarar olarak da doğrudan zarar olarak da kabul edilse destek gören, ilgili olarak nitelendirilebilecektir. Bu nedenle KTK md 92/(h) bendi gereğince, desteğin tam kusurlu olması hâlinde destek görenlerin tazminat taleplerinin sigortalının sorumluluk riski kapsamında olup olmadığının tespiti gerekir.

KTK'da sigorta sorumluluk riskinin tanımı Kanun'un tanımlar bölümünde yapılmamıştır. Ancak işletenin hukuki sorumluluğu KTK md. 85'de⁴⁷ düzenlenmiş; sorumluluğun kapsamı, bir motorlu aracın işletilmesinin bir kimsenin ölümüne ya da yaralanmasına ya da bir şeyin

⁴⁷ KTK md 85/1- (Değişik birinci fıkra: 17/10/1996-4199/28 md.) “Bir motorlu aracın işletilmesi bir kimsenin ölümüne veya yaralanmasına yahut bir şeyin zarara uğramasına sebep olursa, motorlu aracın bir teşebbüsün unvanı veya işletme adı altında veya bu teşebbüs tarafından kesilen bilette işletilmesi halinde, motorlu aracın işleteni ve bağlı olduğu teşebbüsün sahibi, doğan zarardan müştereken ve müteselsilen sorumlu olurlar”

zarara uğramasına sebep olması olarak belirtilmiştir. KTK md. 91/1'de⁴⁸ md. 85/1'de düzenlenen sorumlulukların karşılanması amacıyla mali sorumluluk sigortası yaptırma zorunluluğu getirilmiştir. Bu nedenle sorumluluk riski kapsamı KTK md. 85'e göre değerlendirilmelidir.

“Trafik Sigortası Genel Şartları”na bakıldığında destekten yoksun kalma tazminatının KTK'dan farklı düzenlendiği anlaşılmaktadır. KTK md. 85/1 ile “Trafik Sigortası Genel Şartları” sigortanın kapsamı başlıklı A3/1⁴⁹ ve Destekten Yoksun Kalma Tazminatı kenar başlıklı A5/ç⁵⁰ maddelerini karşılaştırdığımızda kanunda sorumluluğun “bir kimse”⁵¹ nin zararı ile ilgili olarak, “Trafik Sigortası Genel Şartları”nda ise “üçüncü kişi”⁵² nin zararı ile ilgili olarak düzenlendiği görülmektedir. 02.08.2016 tarihli Resmi Gazete'de yayınlanan Karayolları Motorlu Araçlar Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortası Genel Şartlarında Değişiklik Yapılmasına Dair Genel Şartların A.2'nci maddesine (g) bendi olarak sorumluluk riski tanımı eklenmiştir. Buna göre sorumluluk riski, “sigortalının motorlu araç işletilmesinden doğan; kazaya sebep olan mücbir sebepler dahil olaylar ile kazazede, hak sahibi ve diğer ilgili üçüncü kişilerin kusurları çerçevesinde belirlenen tazminat yükümlülüğü” olarak tanımlanmıştır.

⁴⁸ KTK md 91/1-(Değişik: 17/10/1996 - 4149/33 md.) “İşletenlerin, bu Kanunun 85 inci maddesinin birinci fıkrasına göre olan sorumluluklarının karşılanmasını sağlamak üzere mali sorumluluk sigortası yaptırmaları zorunludur.”

⁴⁹ A.3/1-“Sigortacı, poliçede tanımlanan motorlu aracın işletilmesi sırasında, üçüncü şahısların ölümüne veya yaralanmasına veya bir şeyin zarara uğramasına sebebiyet vermiş olmasından dolayı, 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanununa göre sigortalıya düşen hukuki sorumluluk çerçevesinde bu Genel Şartlarda içeriği belirlenmiş tazminatlara ilişkin talepleri, kaza tarihi itibarıyla geçerli zorunlu sigorta limitleri dahilinde karşılamakla yükümlüdür. Sigortanın kapsamı üçüncü şahısların, sigortalının Karayolları Trafik Kanunu çerçevesindeki sorumluluk riski kapsamında, sigortalıdan talep edebilecekleri tazminat talepleri ile sınırlıdır.”

⁵⁰ A.5/ç- “Destekten Yoksun Kalma (Ölüm) Teminatı: Üçüncü kişinin ölümü dolayısıyla ölenin desteğinden yoksun kalanların destek zararlarını karşılamak üzere bu genel şart ekinde yer alan esaslara göre belirlenecek tazminattır. Söz konusu tazminat miktarının tespitinde ölen kişi esas alınır.”

⁵¹ KTK md 85/1'de bir motorlu aracın işletilmesinden zarar gören olarak “bir kimse” olarak, talep hakkının düzenlendiği KTK md 97'de “zarar gören” olarak ifade edilmiştir. KTK md 97'de zarar görenin talep ve dava hakkı düzenlenirken kimin “zarar gören” sayılacağı yönünde bir ölçü verilmemiştir (Karahasan, Mustafa Reşit, Sorumluluk Hukuku, Beta Yayınları, İstanbul 1995, s. 829) Dolayısıyla aynı durum KTK md 85/1 için de geçerlidir.

⁵² Sorumluluk sigortalarında sigortacı ile sigortalı işleten dışındaki kişilerin 3. kişi sayılacağı yönünde bkz. Ünan, (Yargıtay), s. 1178, Amasya, s. 221.

KTK'daki düzenleme “Trafik Sigortası Genel Şartları”yla sınırlandırılmıştır. Oysaki Kanun'daki düzenlemelerin “Trafik Sigortası Genel Şartları”yla sınırlandırılabilmesi ya da değiştirilebilmesi mümkün değildir. Bu nedenle “Trafik Sigortası Genel Şartları”nın 5. maddesinde Destekten Yoksun Kalma Tazminatı kenar başlığı ile getirilen (ç) bendi dikkate alınarak KTK md. 92/(h) bendinde ifade edilen sigortalının sorumluluk kapsamının belirlenebilmesi mümkün değildir⁵³. Bu nedenle de (h) bendinde yer alan sigorta sorumluluk riski KTK md. 91/1 ve doğal olarak md. 85/1 kapsamında değerlendirilmelidir. Nitekim AYM kararında da KTK md. 92/(h) bendinde yer alan “sigortalının sorumluluk riski” kavramından KTK md. 85’de düzenlenen hukuki sorumluluk kapsamında gerçekleşmesi olası risklerin anlaşılması gerektiği açıkça belirtilmiştir.

C. KTK md. 92/(i) Bendi Kapsamında Değerlendirildiğinde Destekten Yoksun Kalma Tazminatının Talep Edilip Edilemeyeceği

AYM kararıyla KTK md. 92/(i) bendinin iptal edilmesi nedeniyle KTK md. 92’de “Destekten yoksun kalan hak sahibinin, sigortalının sorumluluk riski kapsamında olmayan destek tazminatı talepleri ile destekten yoksun kalan hak sahibinin, sigortalının sorumluluk riski kapsamında olmakla beraber destek şahsının kusuruna denk gelen destek tazminatı talepleri”ni doğrudan teminat dışı bırakan bir düzenleme yer almamaktadır. AYM, sigorta şirketinin zorunlu mali sorumluluk sigortası sözleşmesinden doğan sorumluluğun kapsamının kanunla düzenlemeyerek idarenin düzenleyici nitelikte işlemi olan genel şartlar ile belirlenmesinin Anayasa md. 13’e aykırı olduğuna hükmetmiştir. AY md. 153/son’da yer alan “*Anayasa Mahkemesi kararları Resmî Gazetede hemen yayımlanır ve yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını, gerçek ve tüzelkişileri bağlar.*” hükmü gereğince AYM kararı yargı organları açısından

⁵³ Aksi yönde Yargıtay kararları için bkz Yargıtay 17. HD, 2018/1316 E., 2019/12413 K., K.T. 24.12.2019 (www.yargitay.gov.tr, ET. 01.11.2020), “Karayolları Motorlu Araçlar Zorunlu Mali Sorumluluk (Trafik) Sigortası Genel Şartları A.3. maddesine ve A.5. maddesinin (ç) bendine göre ancak üçüncü kişinin ölümü dolayısıyla oluşan destek zararları, destekten yoksun kalma (ölüm) teminatı kapsamındadır. Bunun sonucu olarak, sigortacının destek zararlarından sorumlu olması için, motorlu aracın işletilmesi sırasında ölen kişinin mutlaka üçüncü bir kişi olması gerekir. Somut olayda ise işletenin eylemlerinden sorumlu olduğu sürücü murisin üçüncü kişi olarak kabulü mümkün değildir.”, Yargıtay 17. HD, 2017/5196 E., 2019/10065 K., K.T. 04.11.2019 (www.yargitay.gov.tr, ET. 01.11.2020).

bağlayıcıdır. Bu nedenle de destekten yoksunluk tazminatı talebinde sorumluluğun TBK ve KTK’ da düzenlenen hükümlere göre belirlenmesi gerekir. Kanaatimizce, AYM kararından sonra Yargıtay’ın destekten yoksunluk tazminat taleplerini değerlendirirken “Trafik Sigortası Genel Şartları”na göre değerlendirme yapması mümkün değildir. Aksi halde KTK md. 92/(i) bendinin Anayasa’ya aykırı olduğu için verilen iptal kararının hiçbir önemi kalmayacaktır.

KTK’da açıkça sınırlayıcı bir düzenleme yer almaması nedeniyle desteğin tam kusurlu olduğu hallerde, destek görenlerin tazminat talep edebilecekleri düşünülse de burada destekten yoksunluk zararının niteliği önemli rol oynayacaktır. Yargıtay, “Trafik Sigortası Genel Şartları”ndan önceki uygulaması doğrultusunda destekten yoksunluk zararının doğrudan zarar olduğunu kabul ederse, destek görenlerin taleplerinin KTK md. 85/1 ve md. 91/1 gereğince sigorta sorumluluk riski kapsamında yer aldığının kabul edilmesi gerekmektedir.

VII. SONUÇ

Destekten yoksun kalma tazminatının, desteğin tam kusurlu olması halinde destek görenlerin tazminat taleplerinden sigortacının sorumluluğu ile ilgili sorunu çözüme kavuşturmak için ilk olarak 2015 yılında “Trafik Sigortası Genel Şartları” düzenlendi. Daha sonra 2016 yılında KTK’da değişiklik yapıldı.

Yapılan değişiklikler ile desteğin tam kusurlu olduğu hallerde destek görenlerin tazminat talep edemeyeceği açıkça KTK’da düzenlenmiş oldu. KTK md.92’ye eklenen bentlerin iptali için AYM’ye yapılan başvuru neticesinde AYM 2020 yılında verdiği kararda; KTK md. 92/(i) bendinin Anayasaya aykırılığının kabulüne ve ilgili düzenlenmenin iptaline, (g) ve (h) bentlerinin ise Anayasa aykırı olmadığına karar vermiştir.

AYM, sigorta şirketinin sözleşmeden doğacak borcunun kapsamının tespiti hususunda temel çerçeve ve ilkelerin kanunda belirlenmediği, sorumluluğun kapsamının idare tarafından her zaman değiştirilebilir nitelikteki kurallar olan “Trafik Sigortası Genel Şartları”na göre belirlenecek olması ile idareye geniş takdir yetkisinin tanındığı gerekçeleriyle KTK md. 92/(i) bendinin iptaline karar vermiştir.

AYM kararı sonrası KTK md. 92’de destek görenlerin tazminat taleplerini doğrudan teminat dışı bırakan bir düzenleme bulunmamaktadır. AYM’nin iptal kararında yer alan sigorta şirketinin zorunlu mali sorumluluk sigortası sözleşmesinden doğan sorumluluğun kapsamının AY md. 13 gereğince kanunla düzenlemeyerek idarenin düzenleyici nitelikte işlemi olan

genel şartlar ile belirlenmesinin AY'ya aykırı olduğu gerekçesi AY md. 153/son gereğince yasama ve yargı organı açısından bağlayıcıdır. Bu nedenle de TBK ve KTK'da düzenlenen hükümlere göre sorumluluğun belirlenmesi gerekir. Dolayısıyla AYM'nin iptal kararından sonra Yargıtay'ın tazminat taleplerini değerlendirirken “Trafik Sigortası Genel Şartları”na göre değerlendirme yapması mümkün değildir.

AYM kararı sonrası KTK md. 92/(i) bendi iptal edilmiş olup, KTK md. 92/(g) ve (h) bentleri ile ilgili başvuru AYM tarafından reddedildiğinden bu düzenlemeler geçerliliğini korumaktadır. Bu durumda desteğin tam kusurlu olduğu hallerde destek görenlerin bu düzenlemeler kapsamında değerlendirilip değerlendirilemeyeceği sorunu gündeme gelmektedir.

KTK md. 92/(g) ve (h) bentlerinde yer alan düzenlemelerin destek görenlerin taleplerinde değerlendirilebilmesi hususunda destekten yoksunluk zararının hukuki niteliği önem kazanmaktadır. Destekten yoksun kalma zararının yansıma zarar ya da doğrudan zarar olarak kabulü halinde var olan düzenlemelerin farklı yorumlanması ve farklı sonuçlar doğurması sorunu ortaya çıkacaktır.

KTK md. 92/(g) bendinde kanun koyucu yasal düzenlemede hak sahibinin talep edeceği tazminat ifadesini kullanmadığı için destekten yoksunluk zararının yansıma zarar olduğu kabul edildiğinde, kanaatimizce desteğin kusurunun destek görenlere yansıtacağı ve bu kapsamda destek görenlerin tazminat talep edemeyeceği kabul edilebilecektir.

Destekten yoksun kalma zararının doğrudan zarar olduğu kabul edilirse, bu durumda destek yoksun kalma tazminatı talep edenler hak sahibi olarak nitelendirilmelidir. Destek görenlere desteğin kusuru atfedilemeyeceğinden KTK md. 92/(g) bendinin varlığı tazminat talebine engel teşkil etmeyecektir.

Destekten yoksun kalma zararı, yansıma zarar da kabul edilse doğrudan zarar da kabul edilse destek görenler “ilgili” kavramının kapsamına girer. Bu nedenle KTK md. 92/(h) bendi gereğince, desteğin tam kusurlu olması hâlinde destek görenlerin taleplerinin sigortalının sorumluluk riski kapsamında olup olmadığının tespiti gerekir. Kanaatimizce, KTK md. 85/1'de zarar gören ile ilgili bir sınırlama olmadığından destekten yoksun kalma tazminatı sigorta sorumluluk riski kapsamındadır. AYM'nin iptal kararı sonrasında destek görenlerin tazminat taleplerinin KTK md. 92/(h) gereğince reddedilmesi mümkün değildir.

KAYNAKÇA

- Adal, Erhan, Trafik Kazalarında Akit-Dışı Hukuki Sorumluluk, Fakülteler Matbaası, İstanbul 1963.
- Adal, Erhan, “Trafik Kazalarında Zarar Görenin Himayesi” Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, Batider, C. II, S. 3, Mart 1964, s. 384-396.
- Altop, Atilla, “Trafik Kazaları Nedeniyle İleri Sürülen Destekten Yoksun Kalma Taleplerine İlişkin Yargıtay Hukuk Genel Kurulu’nun 15.06.2011 Tarihli E.2011/17-142 K.2011/411 Sayılı Ve 22.02.2012 Tarihli E.2011/17-787 K.2012/92 Sayılı Kararları İle Yargıtay 17.Hukuk Dairesi’nin 05.06.2012 Tarihli E.2011/11551 K.2012/7391 Sayılı Kararının Değerlendirilmesi”, Journal of Yasar University, C. 8, 2013, s. 151-184.
- Amasya, Serap, “Trafik Sigortası Genel Şartlarında Yapılan Son Değişikliklerin Yol Açtığı Sorunlar”, Sigorta Genel Şartlarının Düzenlenmesi, Denetlenmesi ve Uygulamada Ortaya Çıkan Sorunlar Sempozyumu, Filiz Kitabevi, İstanbul 2020, s. 199-243.
- Antalya, Gökhan, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, C.1, 2. Baskı, Beta Yayıncılık, İstanbul 2013.
- Atamer, Yeşim M., Haksız Fiillerden Doğan Sorumluluğun Sınırlandırılması, Beta Yayınları, İstanbul 1996.
- Ayan, Mehmet, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 10. Baskı, Mimoza Yayınları, Konya 2015.
- Aydın Özdemir, Elif, Akit Dışı Sorumlulukta Maddi Zarar ve Tazmini, Adalet Yayınevi, Ankara 2013.
- Başalp, Nilgün, “Destekten Yoksun Kalma Tazminatına İlişkin Bazı Değerlendirmeler: Tazminat Şartları ve Zararın Hesabında Yetiştirme Giderleri”, Uğur Alacakaptan’a Armağan, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, C. 2, 1. Baskı, İstanbul 2008, s. 115-130.
- Baysal, Başak, Haksız Fiil Hukuku, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2019.
- Bektaşoğlu Sanlı, Dilek, “Destekten Yoksun Kalma Talepleri Sözleşmesel İlişkiye Dayandırılabilir mi?” Uğur Alacakaptan’a Armağan, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, C. 2, 1. Baskı, İstanbul 2008, s. 141-151.
- Büyüksağış, Erdem, Yeni Sosyo-Ekonomik Boyutuyla Maddi Zarar Kavramı, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2007.
- Canbolat, Ferhat, “Trafik Kazasında Ölen Desteğin Kusurunun Sigorta Şirketinin Sorumluluğuna Etkisi”, Yeni Gelişmeler Işığında Bedensel Zararların Tazmini Uluslararası Kongre, C.I, Ankara, 2016, s. 379-394.
- Çağa, Tahir, “Ölüme Sebebiyet Halinde Müteveffanın Yardımından Mahrum Kalanlara Verilecek Maddi Tazminatın Tayini Meselesi” Adalet Dergisi, Y. 41, S. 1, Ocak 1950, s.434-458.

- Çakırca, Seda İrem, Türk Sorumluluk Hukukunda Yansıma Zarar, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2012.
- Çelik, Ahmet Çelik, Ölüm Nedeniyle Destekten Yoksunluk, Seçkin Yayınevi, 2. Baskı, Ankara 2016.
- Eren, Fikret, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Yetkin Yayınları, 15.Bası, Ankara 2013.
- Gökyayla, Emre, Destekten Yoksun Kalma Tazminatı, Seçkin, Ankara 2004.
- Gürsoy, Kemal Tahir, “Destekten Yoksun Kalma Tazminatı”, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 29, S. 1, 1972, s. 143-197.
- Havutçu, Ayşe/Gökyayla, Emre, Uygulamada 2918 Sayılı Karayolları Trafik Kanunu’na Göre Hukuki Sorumluluk, Seçkin Yayınevi, Ankara 1999.
- Hatemi, Hüseyin, Sözleşme Dışı Sorumluluk Hukuku, 2. Baskı, C. 2, Filiz Kitapevi, İstanbul 1998.
- Hatemi, Hüseyin/Gökyayla, K. Emre, Borçlar Hukuku Genel Bölüm, Vedat Kitapçılık, 3. Bası, İstanbul 2015.
- Karacan Çetin, Hatice, Karayolları Trafik Kanununda Hukuki Sorumluluk, Seçkin Yayınevi, Ankara 2016.
- Karahasan, Mustafa Reşit, Sorumluluk Hukuku, Beta Yayınları, İstanbul 1995.
- Kılıçoğlu, Ahmet M., Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Turhan Kitapevi, Ankara 2020.
- Kocabaş, Gediz, “Destekten Yoksun Kalma Tazminatının Unsurları”, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, C. 20, S. 3, 2014, s. 273-302, <http://dspace.marmara.edu.tr/handle/11424/4807> (E.T. 24.09.2020)
- Nomer, Haluk N., Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Beta Yayıncılık, İstanbul 2015.
- Nomer, Haluk, N., Haksız Fiil Sorumluluğunda Maddi Tazminatın Belirlenmesi, Beta Yayım, İstanbul 1996.
- Oğuzman, M. Kemal/Öz, M. Turgut, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, C. 1, 14. Bası, Vedat Yayıncılık, İstanbul 2016.
- Oğuzman, M. Kemal/Öz, M. Turgut, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, C. 2, 12. Bası, Vedat Yayıncılık, İstanbul 2016.
- Sevinç Kuyucu, Aslıhan, “Sigorta Genel Şartlarının Hukuki Niteliği Ve Uygulanacak Hükümlerin Belirlenmesine İlişkin Esaslar”, Sigorta Genel Şartlarının Düzenlenmesi, Denetlenmesi ve Uygulamada Ortaya Çıkan Sorunlar Sempozyumu, Filiz Kitabevi, İstanbul 2020, s. 1-48.

- Sirmen, Lale, “Destekten Yoksun Kalma Tazminatına İlişkin Bir Yargıtay Kararı İncelemesi”, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. XXXV, S. 1-4, Y. 1978, s. 485-495.
- Tandoğan, Haluk, Kusura Dayanmayan Sözleşme Dışı Sorumluluk Hukuku, Turhan Kitabevi, Ankara 1981.
- Tandoğan, Haluk, Türk Mesuliyet Hukuku, Ajans-Türk Matbaası, Ankara 1961. (Atıf şekli: Mukayese)
- Tandoğan, Haluk, Mukayeseli Hukuk, Hususiyle Türk-İsviçre ve Alman Hukuku Bakımından Üçüncü Şahsın Zararının Tazmini, Ajans-Türk Matbaası, Ankara 1963. (Atıf şekli: Mukayeseli)
- Tekinay, Selahattin Sulhi, Ölüm Sebebi İle Destekten Yoksun Kalma Tazminatı, Fakülteler Matbaası, İstanbul 1963.
- Tekinay, Selahattin Sulhi/Akman, Sermet/Burcuoğlu, Haluk/Altop, Atilla, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Filiz Kitabevi, İstanbul 1993.
- Ünan, Samim, “Sigorta Genel Şartları ile İlgili olarak Uygulamada Karşılaşılan Bazı Sorunlar”, Sigorta Genel Şartlarının Düzenlenmesi, Denetlenmesi ve Uygulamada Ortaya Çıkan Sorunlar Sempozyumu, Filiz Kitabevi, İstanbul 2020, s. 177-198.
- Ünan, Samim, “Yargıtay 11. Hukuk Dairesi’nin Kısmen (6/8 Oranında) Sürücü Kusurundan Kısmen (2/8 Oranında) Araçtaki Bozukluktan Kaynaklanan Kazada Ölen Sürücünün Bu Ölüm Sebebiyle Destekten Yoksun Kalan Yakınlarına Ödenecek Tazminattan Sürücü Kusuru Sebebiyle İndirim Yapılmayacağına İlişkin Kararı (Yargıtay 11. Hukuk Dairesi’nin 11.07.2005 Gün ve E. 2004/10789; K. 2005/7481 Sayılı Kararı)” Prof. Dr. Ergon A. Çetingil ve Prof. Dr. Rayegân Kender’e 50. Birlikte Çalışma Yılı Armağanı, (Atıf Şekli: Yargıtay) s. 1172-1184.
- Yılmaz, Hamdi, Karayolları Trafik Kanunu’nda Zararın Paylaştırılması, Seçkin Yayınevi, 1995.
- Zorluoğlu Yılmaz, Ayça, Tehlike Sorumluluğunda Bedensel Zararlar ve Tazminat, Yetkin Yayınları, Ankara 2020.